

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС; КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛІСТИКА; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.982

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2025-1-8>

Бондар Володимир Сергійович,

кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національної академії Служби безпеки України,
вулиця Михайла Максимовича, 22, Київ, 03022, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1552-4555>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНИХ ЗАСАД ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ ЯК ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗА СКОЄННЯМ ЗЛОЧИНУ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню окремих питань вдосконалення організаційно-тактичних засад проведення контрольованої поставки як форми контролю за скоєнням злочину. Зазначається, що сучасні реалії практики актуалізують зміну підходів органів правопорядку до пошуку, збирання, аналізу та використання інформації, яка має потенційне доказове значення у кримінальному провадженні. Аналізуються різні підходи до оцінки організації й тактики проведення такої форми контролю за скоєнням злочину. Визначаються об'єкти, предмети, суб'єкти, завдання та інші елементи контрольованої поставки як негласної слідчої (розшукової) дії/оперативно-розшукового заходу. Акцентується увага на потенційних ризиках під час її проведення. Доведено необхідність ретельного планування такої негласної слідчої (розшукової) дії, що повинна охоплювати створення системи умов такого заходу зі збитковою надійністю, яка має забезпечити її успішне проведення навіть у нештатній ситуації з мінімальним ступенем ризику. На підставі результатів проведеного дослідження запропоновані рекомендації правового та організаційно-тактичного характеру, які сприятимуть підвищенню ефективності вирішення завдань під час проведення оперативно-розшукової діяльності.

Зокрема, стверджується, що організація контрольованих поставок, як і будь-який складний, триваючий засіб оперативно-розшукової діяльності, включає у себе такі основні етапи: розвідувально-пошукові заходи з виявлення фактів незаконного транспортування наркотичних засобів; документування фактів незаконного транспортування наркотичних засобів, яке передбачає проведення всього комплексу заходів, пов'язаних з оглядом місця події, виявленням та фіксуванням слідів кримінально-протиправної діяльності фігурантів, оформленням документації процесуального значення; реалізацію заходів щодо забезпечення негласного контролю за переміщенням наркотичних засобів та осіб, які їх супроводжують, протягом усього маршруту з моменту виявлення до отримання адресатом; виявлення інших злочинів, у тому числі закінчених після виконання суб'єктами їх скоєння суб'єктивної сторони складу злочину; захоплення (затримання) отримувачів вантажу, предмета контрольованої поставки та викриття максимально повної кількості осіб, причетних до незаконних дій з предметом злочину.

Ключові слова: доказування, досудове розслідування, кримінальний процес, контроль за скоєнням злочину, контрольована поставка, негласні слідчі (розшукові) дії.

Bondar Volodymyr. Improvement of organizational and tactical principles for controlled delivery as a form of control over the commitment of crime

Abstract. The article is devoted to the study of individual issues of improving the organizational and tactical principles of conducting controlled delivery as a form of control over the commitment of a crime. It is noted that modern realities of practice actualize the change in approaches of law enforcement agencies to the search,

collection, analysis and use of information that has potential evidentiary value in criminal proceedings. Various approaches to assessing the organization and tactics of conducting this form of control over the commitment of a crime are analyzed. The objects, subjects, subjects, tasks and other elements of controlled delivery as a covert investigative (search) action/operational and investigative measure are determined. Attention is focused on potential risks during its conduct. The need for careful planning of this covert investigative (search) action is proven, which should include the creation of a system of conditions for such an event with loss-making reliability, which should ensure its successful conduct even in an emergency situation with a minimal degree of risk. Based on the results of the study, recommendations of a legal and organizational and tactical nature are proposed, which will contribute to increasing the effectiveness of solving tasks when conducting operational and investigative activities. In particular, it is argued that the organization of controlled deliveries, like any complex, ongoing means of operational and investigative activities, includes the following main stages: reconnaissance and search measures to identify the facts of illegal transportation of narcotic drugs; documenting the facts of illegal transportation of narcotic drugs, which involves carrying out the entire complex of measures related to inspecting the scene of the incident, identifying and recording traces of criminal and illegal activities of the persons involved, and drawing up documentation of procedural significance; implementing measures to ensure covert control over the movement of narcotic drugs and persons accompanying them throughout the entire route from the moment of detection to receipt by the addressee; identifying other crimes, including those completed after the subjects of their commission committed the subjective side of the crime; seizure (detention) of the recipients of the cargo, the subject of controlled delivery and exposure of the maximum number of persons involved in illegal actions with the subject of the crime.

Key words: evidence, pre-trial investigation, criminal process, control over the commitment of a crime, controlled delivery, covert investigative (search) actions.

Вступ. Аксіоматичним є твердження, що ключовою та необхідною умовою для успішного виявлення, розкриття та документування більшості злочинів у сфері обігу наркотичних засобів загалом та контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів зокрема, а також викриття осіб, винних у їх скоєнні, є наявність у розпорядженні сторони обвинувачення відповідних обсягу та якості інформації:

1) про предмет кримінального правопорушення – наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори, зброю, вибухові речовини, частини нарізної вогнепальної зброї, спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації;

2) про безпосередній зв'язок з цим предметом певної особи/кола осіб.

Відповідно, практика демонструє, що найбільш ефективними методами протидії органів правопорядку України з незаконним обігом наркотичних засобів, вогнепальної зброї, частин нарізної вогнепальної зброї є:

1) співробітництво з особами, які здійснюють сприяння органам правопорядку на конфіденційній основі. Так, наприклад, співробітники національних спецслужб та органів правопорядку отримують первинні дані про наркотичні засоби, які переправляються в

Україну контрабандним шляхом, здебільшого з конфіденційних джерел (80%);

2) з метою викриття фігурантів, котрі мають міжнародні зв'язки в діяльності оперативних підрозділів українських органів правопорядку, широко використовується такий комплексний оперативно-розшуковий захід, що має правову основу, – контроль за скоєнням злочину у вигляді контрольованої поставки.

Доцільність проведення операцій з контрольованих поставок виникає у разі виявлення співробітниками уповноважених оперативних підрозділів Служби безпеки України, Державної прикордонної служби, Національної поліції та іншими зацікавленими відомствами заборонених речовин у вантажах, міжнародних поштових відправленнях, транспортних засобах та ручній поклажі.

Проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії потребує підвищеної уваги внаслідок великої імовірності виникнення ситуацій, за яких навіть відступ від встановленого процесуального порядку їх проведення може призвести до порушень законності та визнання здобутих доказів недопустимими.

Матеріали та методи. Ставиться за мету виявлення та теоретичний розгляд загальних засад контрольованої поставки як форми

контролю за скоєнням злочину, формулювання на цій основі науково обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правових та організаційно-тактичних засад цієї негласної слідчої (розшукової) дії як засобу протидії загрозам національній безпеці.

Водночас наявні теоретичні здобутки з цього питання потребують узагальнення та детального розгляду з тим, аби виявити ключові негативні фактори, які характеризують комплекс засобів протидії загрозам національній безпеці.

Результат аналізу останніх досліджень і публікацій дає змогу констатувати, що, зокрема, такі представники наук кримінально-правового циклу, як: О.П.Бабіков [1, с. 15–20], Б.І.Бараненко, Ю.В.Баулін, І.В.Гора, М.Л.Грібов, Т.І.Гук [2, с. 251–258], А.В.Іщенко, В.А.Колесник, В.В.Комашко, М.В.Корнієнко [3, с. 278–283], Г.Р.Крет [4, с. 132–136], В.В.Лисенко [5, с. 279–294], О.В.Одерій, В.Л.Ортинський, О.О.Подобний, М.А.Погорецький, Д.Б.Сергєєва, О.М.Стрільців, І.Л.Рудницький, Я.О.Тализіна, О.С.Тарасенко [6, с. 21–25], Л.Д.Удалова, О.І.Хараберюш, К.О.Чаплинський, С.П.Чумак [7, с. 383–386], О.П.Федотов [8, с. 77–80], В.М.Шевчук, Б.В.Щур, Ю.М.Чорноус, досліджували практику застосування контрольованої поставки як засобу протидії злочинам.

Результати. Контрольована поставка проводиться у випадках, коли виявлена контрабандна або інша партія наркотичних засобів, зброї, частин нарізної вогнепальної зброї переміщується через території декількох країн або в межах однієї країни, перетину адміністративних кордонів, областей, територіальних громад і є згода правоохоронних органів цих країн на забезпечення відповідного контролю за цим вантажем на всій території обслуговування. Така негласна слідча (розшукова) дія (оперативно-розшуковий захід) дозволяє виявити осіб, злочинні групи, організовані групи, спільноти, відповідальні за незаконне переміщення предмета контрольованої поставки, а не обмежуватись лише простим вилученням

його з незаконного обігу. Крім того, застосування цього методу сприятиме викриттю керівних структур наркобізнесу, виявленню їх міжнародних зв'язків, а також оперативному проникненню в злочинні спільноти, створенню резидентур у країнах виробництва та збуту наркотичних засобів. Контрольована поставка дозволить встановити не тільки постачальників та отримувачів заборонених вантажів, але й максимальну кількість другорядних учасників злочинів, канали та маршрути транспортування, способи маскування. Головний принцип контрольованої поставки полягає в тому, що затримання фігурантів за сприятливого результату операції здійснюється тільки на заключному її етапі.

Зазначимо, що організація підготовки та проведення досить складних комплексів щодо запобігання, припинення, документування, розкриття та розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень має базуватися на багаторівневій системі нормативного регулювання. Елементами цієї системи залежно від характеру та ролі регульованих правовідносин є чотири відносно самостійні блоки:

- які встановлюють загальні положення оперативно-розшукової, контррозвідувальної та кримінальної процесуальної діяльності;
- які регламентують діяльність окремих суб'єктів оперативно-розшукової, контррозвідувальної та кримінальної процесуальної діяльності;
- які регламентують правовідносини, котрі виникають під час вирішення окремих завдань оперативно-розшукової, контррозвідувальної та кримінальної процесуальної діяльності;
- які встановлюють заходи захисту конституційного права громадян на недоторканість особистого життя.

До першого блоку нормативно-правових актів слід віднести Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України.

Кримінальний кодекс, зокрема, визначає ознаки складів кримінальних правопорушень (з огляду на їх усталений поділ на об'єктивні та суб'єктивні), даючи змогу правильно встановити місце відповідного роду діянь у системі кримінально-правових заборон, здійснювати

відмежування від суміжних актів поведінки, довести їх під час кримінального процесуального доказування (доведення). Крім того, встановлення наявності ознак тяжкості злочину є підставою проведення окремих оперативно-розшукових/контррозвідувальних заходів, негласних слідчих (розшукових) дій (зокрема, передбачених ст.ст. 260, 261, 262, 263, 264, 267, ч. 2 ст. 269, 269¹, 270, 271, 272, 274 КПК України, які проводяться виключно у кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини). Закріплення комплексу кримінально-правових заборон є однією з гарантій дотримання законності конституційних прав і свобод громадян (гарантованих ст.ст. 27, 28, 30, 31, 32, 55, 59 Основного Закону) під час проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, негласних слідчих (розшукових) дій (ст.ст. 162, 163, 182, 328, 356, 365, 370, 372 КК України).

КПК України визначає порядок взаємодії слідчого, дізнавача та прокурора та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні (ст.ст. 40, 41, 571 КПК України). Про взаємодію опосередковано йдеться в інших статтях КПК України, зокрема:

1) у разі регламентації виконання окремих процесуальних дій за запитом (дорученням) компетентних органів іноземних держав у рамках міжнародного співробітництва (ст. 4 КПК України, розділ IX КПК України);

2) під час процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням (ст. 36 КПК України). Наприклад, формами участі прокурора в НС(Р)Д є: доручення провести НС(Р)Д слідчому, участь у проведенні НС(Р)Д оперативним підрозділом, доручення провести НС(Р)Д оперативним підрозділом, а також надання вказівки слідчому на проведення НС(Р)Д, прийняття рішення про використання результатів НС(Р)Д у доказуванні тощо;

3) у разі доручення проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділом (ст. 40, 41 КПК України) тощо.

Визначаючи обставини, які підлягають доказуванню (встановленню) у криміналь-

ному провадженні (ст.ст. 91, 485 КПК України), види доказів (ст.ст. 84–90 КПК України), способи їх збирання та оцінки (ст.ст. 93, 94 КПК України), закріплюючи процесуальний порядок проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді (зокрема, у випадках порушень кримінально-правових заборон, передбачених розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини КК України (ст. 250 КПК України) кримінальний процесуальний закон слугує основою для визначення прийомів отримання оперативно-розшукової інформації та процедур її використання у кримінальному провадженні, адже згідно з частиною 2 статті 99 КПК України, матеріали оперативно-розшукової діяльності, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» за умови їх відповідності вимогам цієї статті, можуть використовуватись у кримінальному провадженні як докази. Безпосередньо процесуальний порядок та умови проведення контрольованої поставки регламентуються главами 21 та 43 КПК України [1, с. 15–20].

До другого блоку законодавчих актів, які становлять нормативну основу проведення оперативно-розшукової/контррозвідувальної діяльності, можна віднести закони так званого статусного розуміння, які регламентують діяльність окремих суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, котрі закладають основи розмежування повноважень уповноважених оперативних підрозділів. До їх числа насамперед належать закони України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-XII, «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII, «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII, «Про Бюро економічної безпеки України» від 28 січня 2021 року № 1150-IX, «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794-VIII (цікавим у контексті цієї наукової розвідки виглядає позиція, що закріплена в пункті 71 частини 5 розділу VI зазначеного Закону щодо доповнення частини пер-

шої статті 8 таким положенням: «з метою виявлення та фіксації діянь, передбачених статтями 305, 307, 309, 311, 318, 321, 3641, 3652, 368, 3683, 3684, 369, 3692 Кримінального кодексу України, проводити операції з контрольованого вчинення відповідних діянь. Порядок отримання дозволу, строк його дії та порядок проведення операції з контрольованого вчинення корупційного діяння визначаються Кримінальним процесуальним кодексом України», Законом «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року № 661-IV тощо. Крім того, згідно з пунктом 2 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» закріплено право оперативних підрозділів проводити контрольовану поставку товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь [9].

До третього блоку законодавчих актів, які становлять правову основу оперативно-розшукової/контррозвідувальної діяльності, належать закони, які регулюють відносини, що виникають під час вирішення окремих її завдань. До їх числа можна віднести Митний кодекс України, який, зокрема, у розділі XVII визначає мету та загальний порядок контрольованої поставки, зокрема під негласним контролем (ст.ст. 456, 457 МК України). Крім того, згідно з положеннями ч. 2 ст. 19 Закону України від 15 лютого 1995 року № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» допуск в обіг «наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, а також рослин, що містять наркотичні засоби та психотропні речовини, для проведення контрольованої поставки, оперативної закупки, слідчого експерименту, спеціального слідчого експерименту, відбору зразків для проведення дослідження та експертизи цих засобів і речовин, інших оперативно-розшукових заходів підрозділами, які відповідно до закону мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність, дозволяється без ліцензії». Порядок проведення контрольованої поставки наркотичних засо-

бів регламентований статтею 4 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними». Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 року № 3782-XII (стаття 7) передбачив можливість використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження як заходів забезпечення безпеки осіб, щодо яких здійснюються заходи забезпечення безпеки [10]. Стаття 5 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-IV дає право Службі безпеки України на проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, у тому числі міжнародної, а також оперативно-пошукові заходи у системах і каналах електронних комунікацій, які можуть використовуватися терористами. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 № 3341-XII визначає двоєдину мету з організованою злочинністю: 1) встановлення контролю над організованою злочинністю, її локалізація, нейтралізація та ліквідація; 2) усунення причин і умов існування організованої злочинності. Статтею 22 Закону України «Про поштовий зв'язок» на операторів поштового зв'язку покладений обов'язок сприяти проведенню оперативно-розшукових і контррозвідувальних заходів на об'єктах своєї поштової мережі та вживати заходів для недопущення розголошення фактів їх проведення».

Особливу роль у правовому регулюванні проведення контрольованих поставок виконують законодавчі акти, котрі забезпечують механізм захисту конституційного права громадян на недоторканість приватного життя під час проведення оперативно-розшукових, контррозвідувальних заходів, негласних слідчих (розшукових) дій. Специфікою цього блоку законодавчих актів є те, що зазначені заходи напряду не регламентуються, але встановлюють певні обмеження на зби-

рання інформації про приватне життя громадян. До числа таких слід віднести закони України «Про захист персональних даних», «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та деякі інші.

До правової основи проведення контрольованих поставок належать також й інші нормативно-правові акти державних органів, метою створення яких, як відомо, є створення механізмів реалізації вже прийнятих законів. За загальною вимогою підзаконні нормативно-правові акти мають відповідати закону, містити норми права, які конкретизують, деталізують та організаційно забезпечують дію закону.

Так, у пункті 1.12.1 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України, МВС, СБУ, Адміністрації ДПСУ, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5, зазначено, що «контрольована поставка полягає в організації і здійсненні слідчим та оперативним підрозділом контролю за переміщенням (перевезенням, пересиланням, передачею, ввезенням, вивезенням з України чи транзитним переміщенням її територією) товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації фактичних даних про протиправні діяння осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України» [11].

Окремі положення такого заходу регламентуються закритими підзаконними нормативно-правовими актами.

Крім того, у доктрині зазначається, що «істотна роль у правовій регламентації кримінального провадження відведена загально-визнаним нормам і принципам міжнародного права, що містяться у міжнародних документах у сфері охорони і захисту прав людини, які умовно можна поділити на дві групи: міжнародні документи у сфері охорони і захисту прав людини та міжнародні договори про правову допомогу» [1, с. 15–20; 4, с. 132–136].

Зокрема, йдеться і про міжнародно-правові норми: ст. 11 Конвенції Організації Об'єднаних Націй «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин» (1988 р.) [12]; ст.ст. 2, 20 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (2000 р.); ст. 73 гл. 3 (Наркотики) розд. III Шенгенської конвенції (1990 р., ст. 73, гл. 6 розділу III «Поліція та безпека»); ст. 12 Конвенції ЄС про взаємну правову допомогу у кримінальних справах (2000 р.) та ін. Наприклад, у Конвенціях ООН «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів (ст. 11), «Проти транснаціональної організованої злочинності» (ст. 2) контрольовані поставки віднесені поряд із електронним спостереженням та агентурними операціями до спеціальних методів розслідування, а не до оперативно-розшукових заходів. У типовому керівництві ООН щодо підготовки співробітників антинаркотичних органів охорони правопорядку зокрема йдеться: «Контрольовані поставки є ефективним методом забезпечення дотримання законів про наркотики, який дозволяє посадовим особам правоохоронних органів різних країн виявляти членів міжнародних організацій щодо незаконного обігу наркотиків, які здійснюють поставки наркотичних засобів або психотропних речовин через міжнародні кордони. Цей оперативний метод потребує тісної співпраці правоохоронних органів, а також ретельного планування своєї діяльності та її точного виконання». Але якщо в Конвенції ООН 1988 року йшлося про контрольовану поставку стосовно наркотичних засобів та психотропних речовин, то у статті 2 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року сформульоване визначення контрольованої поставки стосовно «партій вантажу, які викликають підозру» [12]. Крім того, частина 4 статті 20 зазначеної Конвенції передбачає також, що рішення про використання контрольованих поставок на міжнародному рівні можуть за згодою зацікавлених держав-учасників включати такі методи, як «перехоплення вантажів та залишення їх неторканими

або їхнє вилучення або заміна, повністю або частково». Про використання «методу контрольованої поставки» йдеться у ст. 108 Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах».

Під час планування будь-якої негласної слідчої (розшукової) дії, у тому числі й контрольованої поставки доцільним є урахування чотирьох моментів: перший пов'язаний із вибором дії, яка базується на оцінці можливостей отримання інформації різного призначення, другий – з вибором структури НС(Р)Д, яка визначає тактику її здійснення, третій аспект пов'язаний із забезпеченням його конфіденційності, четвертий – із забезпеченням прав та свобод осіб.

На наш погляд, алгоритм створення ідеальної моделі контрольованої поставки, яка мінімізує фактори ризику, можна подати таким чином:

1) визначення конкретної цілі контрольованої поставки.

При тому обов'язковими умовами проведення контрольованої поставки виступають:

- наявність у провадженні уповноваженого оперативного підрозділу оперативнорозшукової справи або відкритого органом досудового розслідування кримінального провадження;

- відсутність ризиків посягання на життя або заподіяння особі (особам) тяжких тілесних ушкоджень, поширення речовин, небезпечних для життя багатьох людей;

- забезпечення належного контролю за товаром.

Рішення про проведення контрольованої поставки, контрольованої або оперативної закупки приймається шляхом винесення постанови:

- у межах кримінального провадження – прокурором. Відповідно до положень ч. 4 ст. 246 КПК України виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної (слідчої) розшукової дії, як контроль за скоєнням злочину;

- у межах оперативнорозшукової справи – керівником (заступником) уповноваженого

підрозділу, що погоджується з прокурором (у випадках документування ознак злочину на стадії готування відповідна реалізація повинна здійснюватися після встановлення обставин скоєного злочину).

Так, у кримінальному провадженні № 220191800000000003 відносно ОСОБА_4, уродження м. Вулканешти Республіки Молдова, гр-на Республіки Молдова, який обвинувачується у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 27, ч. 3 ст. 305, ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 311, ч. 2 ст. 28, ч. 3 ст. 311 КК України, та ОСОБА_5, уродження м. Ковель, гр-на України, який обвинувачується у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 305, ч. 2 ст. 27, ч. 3 ст. 305, ч. 2 ст. 311, ч. 2 ст. 28, ч. 3 ст. 311 КК України, винуватість обвинувачених у вчиненні кримінальних правопорушень за встановленими судом обставинами з-поміж інших, досліджених у судовому засіданні доказів, підтверджена:

- протоколом за результатами проведення оперативно-розшукового заходу – оперативної закупки;

- протоколом за результатами проведення оперативно-розшукового заходу аудіо-, відеоконтролю особи;

- протоколом за результатами проведення оперативно-розшукового заходу – візуального спостереження за особою;

- протоколом за результатами проведення негласного оперативно-розшукового заходу за оперативно-розшуковою справою, відповідно до якого на підставі ухвали слідчого судді здійснено зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж з абонентського номера мобільного зв'язку;

- протоколом за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії – візуальне спостереження за особою;

- протоколом за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії – контроль за вчиненням злочину [13].

О.С.Тарасенко з цього приводу слушно зазначив: «...залежно від виду злочину на момент проведення контролю за вчиненням злочину у діях особи можуть вбачатися

ознаки підготовки злочину (і тоді присутні підстави проведення їх як ОРЗ), а можуть вбачатися ознаки закінченого злочину (і тоді присутні підстави для проведення їх як НСРД)» [6, с. 22].

2) визначення та урахування сил, засобів та ресурсів, у тому числі інформаційних, які перебувають у розпорядженні слідчого та оперативного співробітника;

3) детальна розробка всіх можливих способів дій, спрямованих на здійснення зазначених заходів;

4) виявлення множинності результатів раніше розроблених варіантів здійснення НС(Р)Д;

5) аналіз та оцінка раніше розроблених варіантів дій, виходячи з критерію найменшого ризику, вибір варіанта з найменшим ступенем ризику;

6) подальша оптимізація вибраного варіанта з метою зниження ризику та підвищення ефективності для досягнення поставлених цілей.

Тому контрольована поставка як триваючий складний оперативно-розшуковий захід потребує ретельного планування та пропрацювання, котрі мають включати у себе створення системи умов такого заходу з надлишковою надійністю, котра забезпечить його успішне завершення навіть у нештатній виключній ситуації за мінімального ступеня ризику. В комплексному плані, який має складатися для її проведення, повинні бути зазначені заходи, пов'язані із забезпеченням конспірації та безпеки учасників. Доцільно передбачити можливе проведення оперативних комбінацій відволікаючого плану, обґрунтувати потребу в грошових коштах тощо, а також:

- документування факту виявлення контрольованої зброї, частин нарізної вогнепальної зброї, наркотичних засобів тощо;

- негласний експрес-аналіз виявлених предметів, речей та документів з метою виявлення латентних та закріплення слідів контактної взаємодії тощо;

- проведення оперативно-розшукових заходів щодо встановлення відправників предмета поставки, документування їх кримінально-протиправної поведінки;

- встановлення взаємодії з уповноваженими оперативними підрозділами, на території обслуговування яких належить здійснювати подальший хід операції;

- вжиття заходів щодо шифрування факту проведення контрольованої поставки, включаючи використання спеціальних засобів, а також дотримання графіка переміщення вантажу;

- використання спеціальних технічних засобів;

- вжиття заходів щодо встановлення місцезнаходження адресату контрольованого вантажу, аудіо-, відеоконтроль, організація зовнішнього спостереження за ним; фіксування моменту доставки вантажу, місця розвантаження, виду транспортних засобів та їх ідентифікаційних ознак, а також фігурантів;

- розрахунок сил та засобів для проведення заключного етапу операції;

- вироблення тактичних прийомів, пов'язаних із документуванням дій фігурантів та їх затриманням;

- визначення переліку та послідовності процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів, проведення яких є необхідним після затримання отримувачів контрольованих засобів.

При цьому суб'єктом, який фактично переміщує контрольовані предмети, може бути:

1) особа, обізнана про незаконний характер переміщення контрольованих предметів, яка вчиняє, таким чином, кримінально-протиправне діяння;

2) особа, яка перетинає державний кордон України у певному напрямку, не обізнана про кримінально-протиправний характер контрабандного переміщення, про дійсний зміст речей, яка використовується правопорушниками «втемну» [14];

3) співробітник уповноважених оперативних підрозділів, який виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації під прикриттям;

4) особа, яка на конфіденційній основі сприяє органам правопорядку («штатні та нештатні негласні співробітники, які вводяться під легендою прикриття в організовані

злочинні угруповання в порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України» (посилання на Закон про організаційно-правові засади)).

Ще одним видом розглядуваної форми контролю за скоєнням злочину є контроль за поштовими відправленнями у випадках, коли предметом відправлень стають, наприклад, наркотичні засоби. Можливості для здійснення контрольованих поставок подібної категорії з'являються у випадках їх виявлення в посылках, листах під час сортування на локаціях зв'язку. Також виокремлюються контрольовані поставки вантажу, який переміщується у супроводженні кур'єра. В подібних ситуаціях може застосовуватись спостереження за особою, яка супроводжує чи доставляє предмет поставки з боку співробітників оперативних підрозділів або конфідентів, що дозволяє більш якісно контролювати поведінку фігуранта.

З урахуванням зазначеного як об'єктів контрольованої поставки в усіх випадках необхідно розглядати охоронювані законом України про кримінальну відповідальність суспільні відносини у сфері національної безпеки у відповідних сферах.

Місце та час (терміни) нормативно не визначені.

Організація контрольованих поставок, як і будь-який складний, триваючий засіб оперативно-розшукової діяльності, який застосовується з метою протидії триваючим злочинам, а також окремим стадіям злочину включає у себе низку основних етапів:

- розвідувально-пошукові заходи з виявлення фактів незаконного транспортування наркотичних засобів;

- документування фактів незаконного транспортування наркотичних засобів, яке передбачає проведення всього комплексу заходів, пов'язаних з оглядом місця події, виявленням та фіксуванням слідів кримінально-протиправної діяльності фігурантів, оформленням документації процесуального значення;

- реалізацію заходів щодо забезпечення негласного контролю за переміщенням нарко-

тичних засобів та осіб, які їх супроводжують, протягом всього маршруту з моменту виявлення до отримання адресатом;

- виявлення інших злочинів, у тому числі закінчених, після виконання суб'єктами їх скоєння суб'єктивної сторони складу злочину;

- захоплення (затримання) отримувачів вантажу, предмета контрольованої поставки та викриття максимально повної кількості осіб, причетних до незаконних дій з предметом злочину.

Під час підготовки до здійснення контрольованої поставки наркотичних засобів рекомендуємо дотримуватись умов, які забезпечують ефективне застосування такого методу:

- відсутність перепон з боку законодавств та правоохоронних органів країн, через території яких буде здійснюватися контрольоване переміщення наркотичних засобів;

- факт виявлення правоохоронними органами наркотичних засобів не є відомим фігурантам, які здійснюють незаконне переміщення, а також особам, які супроводжують такий вантаж, та не набув розголошення;

- ймовірність встановлення організаторів незаконної поставки наркотичних засобів, оптових збувальників, перекупників наркотичних засобів є досить реальною та виправдовує проведення контрольованої поставки;

- наявні всі передумови для забезпечення відповідного контролю за незаконним вантажем протягом усього його переміщення та гарантована можливість вилучення такого вантажу в будь-якому місці за маршрутом слідування;

- достатній запас часу з моменту виявлення незаконного вантажу для розробки з представниками регіональних підрозділів, компетентними органами інших країн, через які буде здійснюватися контрольована поставка, ретельно погоджений план спільних дій;

- можливості засобів комунікації повністю дозволяють забезпечити надійний контакт між представниками правоохоронних органів держав, територіальних підрозділів, котрих залучають до проведення операції.

Великого значення під час проведення контрольованої поставки набуває забезпе-

чення збереженості виявлених наркотичних засобів. Організатори та учасники операції повинні мати на увазі, що наркодільки з певних причин можуть призупинити переміщення наркотичних засобів або в будь-який момент розпорядитися ними на власний розсуд. Тому у разі отримання даних про те, що перевізники наркотиків запідозрили про власне виявлення, операція з контрольованої поставки на будь-якому етапі негайно припиняється з паралельним вживанням заходів із затримання вантажу та його володільців.

У практиці та теорії існують певні класифікації контрольованих поставок.

Поряд із відомими класифікаціями пропонуємо поділ контрольованих поставок на звичайні та підмінні.

Під час проведення звичайної контрольованої поставки виявлені наркотичні засоби з незаконного обігу не вилучаються. У разі підмінної контрольованої поставки наркотичні засоби підлягають вилученню, а замість них використовується муляж. Метод підмінної контрольованої поставки також називається «чистими» операціями.

Він усуває небезпеку втрати наркотичних засобів, дає більше можливостей під час організації спостереження за вантажем та кур'єрами. В практиці можливий комбінований варіант, коли наркотичні засоби підмінюються частково.

Залежно від характеру дій фігурантів контрольовані поставки можна класифікувати на супроводжувані та такі, що не супроводжуються кур'єрами. Необхідно завжди враховувати наявність супроводження та ймовірність контрспостереження з боку фігурантів, своєчасно виявляти цих осіб, їхні прикмети, настановні дані, транспорт, на якому ці особи переміщуються, та повідомляти учасникам операції з проведення контрольованої поставки.

Тактика контрольованої поставки може видозмінюватись і залежно від способу незаконного транспортування, виду транспорту – вантажні, контейнерні перевезення, багаж, ручна поклажа, поштове відправлення, авіаційним, залізничним, водним, автомобільним транспортом.

Ініціатива подібного роду операції повинна виходити від уповноважених оперативних підрозділів відповідних органів правопорядку чи спеціальних служб. Оперативні підрозділи своєю чергою зобов'язані:

- вжити заходів до збереження в таємниці інформації про факт виявлення вантажу з наркотичними засобами, забезпечення його недоторканості;

- з урахуванням ситуації, що склалася, провести комплекс необхідних дій щодо з'ясування особи фігурантів, документування їх кримінально-протиправної діяльності;

- розробити план проведення операції, за необхідності передбачивши створення оперативної групи для його реалізації;

- організувати взаємодію з територіальними підрозділами, в зоні обслуговування яких передбачається слідування вантажу з наркотичними засобами;

- спільно з іншими суб'єктами операції відпрацювати надійну систему негласного контролю за переміщенням наркотичних засобів та осіб, які їх супроводжують, встановлення та подальшого викриття перевізників, отримувачів, розповсюдників та збувальників у пункті кінцевого призначення.

Під час виявлення забороненого вантажу особливо важливим є правильне документування самого факту його незаконного транспортування. Під час проведення догляду предмета контрольованої поставки є недопустимим залишення слідів, які б могли дати перевізнику підстави для підозри. Перед початком догляду необхідно уважно оглянути увесь вантаж (схованку) для виявлення контрольних міток та пристроїв, які дозволяють володільцю встановити факт виявлення, відкриття та огляду, при тому потрібно знати, що контрольні мітки можуть бути й всередині вантажу, який перевіряється. Якщо це є можливим, розпакування вантажу, вилучення предмета поставки, маркування, підміна та перепакування мають проводитись у надійному місці з найменшою кількістю учасників та виключити доступ сторонніх осіб із залученням спеціаліста. Учасники операції зобов'язані звернути увагу на виявлення та

фіксацію будь-яких матеріальних слідів-відображень та інших речових доказів, які могли би бути використані для встановлення факту контактної взаємодії фігурантів з предметом контрольованої поставки та доведення їх причетності до злочину.

Ретельно вивчається документація на виявлений вантаж з метою встановлення осіб, пов'язаних з його відправленням, транспортуванням, отриманням, за адресою отримувача встановлюється візуальне спостереження, що сприяє більш повному та швидкому виявленню всіх співучасників злочину.

Тактичні прийоми проведення зовнішніх контрольованих поставок наркотичних засобів аналогічні тим, що застосовуються під час проведення внутрішніх контрольованих поставок. Основна відмінність полягає

в тому, що за межами України подальший контроль за незаконним переміщенням предмета поставки здійснюють спеціальні служби інших держав та оперативно-розшукові заходи по суті не відрізняються від тих, які застосовують уповноважені оперативні підрозділи України.

Висновки. Підбиваючи підсумки розгляду контрольованої поставки як форми контролю за скоєнням злочину та засобу протидії загрозам національній безпеці, зазначимо, що такий метод являє собою складний і в тактичному, й в організаційному сенсі захід (негласну слідчу (розшукову) дію), проведення якого дозволяє у сучасних умовах ефективно виявляти, розкривати злочини такої категорії, документування яких традиційними методами не є можливим.

Список використаних джерел:

1. Бабіков О.П. Проблемні питання використання як доказів у кримінальному провадженні матеріалів контрольованої поставки, оперативної закупки. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, 17 жовт. 2014 р. / редкол. : С.Є. Кучерина (голов. ред.), В.В. Федосєєв (заст. голов. ред.) та ін. Харків : Право, 2014. Вип. 6. С. 15–20.
2. Гук Т.І. Контроль за вчиненням злочину у формі контрольованої поставки. *Юридична наука*. 2020. № 2 (104). С. 251–258.
3. Корнієнко М.В. Організаційно-тактичні засади проведення контрольованої поставки наркотичних засобів і психотропних речовин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2021. № 67. С. 278–283.
4. Крет Г.Р. Контроль за вчиненням злочину: нормативне закріплення та практика проведення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2021. № 51. С. 132–136.
5. Лисенко В.В. Використання даних оперативно-розшукових заходів у доказовому процесі збуту наркотичних засобів, психотропних речовин. *Вісник ЛННІ ім. Е.О.Дідоренка*. 2023. № 4 (104). С. 279–294.
6. Тарасенко О.С. Особливості правового регламентування підстав проведення спеціального слідчого експерименту та імітування обстановки злочину до початку кримінального провадження. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. № 2 (10). 2024. С. 21–25.
7. Чумак С.П. Особливості проведення контрольованої поставки наркотичних засобів. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2 т. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С.В.Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 383–386.
8. Федотов О.П., Авдєєв О.Р. Суб'єктний склад контрольованої поставки наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. № 15. Том. 1. С. 77–80.
9. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1992. № 22, ст. 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 16.01.2025).
10. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15.02.1995. *Відомості Верховної Ради України*. 1995, № 10, ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.12.2024).
11. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена наказом Генеральної прокуратури України,

Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Державної митної служби України, зареєстрована у Міністерстві юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012. Текст взято із сайту Мін'юсту України <http://www.minjust.gov.ua>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення 11.12.2024).

12. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Дата підписання Україною: 16 березня 1989 р. Набуття чинності для України: 27 листопада 1991 р. (Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 1000-XII (1000-12) від 25.04.91). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text (дата звернення: 09.01.2025).

13. Вирок Залізничного районного суду м. Львова від 24 січня 2023 року. Кримінальне провадження. Справа № 460/3289/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108546776>.

14. Вирок Кролевецького районного суду Сумської області від 21 вересня 2022 року. Кримінальне провадження № 2202020000000060. Судове провадження: 1-кп/579/142/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106382335>.

References:

1. Babikov, O. P. (2014). Problemni pytannia vykorystannia yak dokaziv u kryminalnomu provadzhenni materialiv kontrolovanoi postavky, operatyvnoi zakupky. Dosudove rozsliduvannia: aktualni problemy ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy postiino diuchoho nauk.-prakt. seminaru, 17 zhovt. 2014 r. [*Problematic issues of the use as similitudes in criminal proceedings of materials of controlled delivery, operational procurement. Pre-trial investigation: current problems and ways to solve them: materials of the permanent scientific scientific-practical. seminar, October 17, 2014*] / redkol.: S. Ye. Kucheryna (holov. red.), V. V. Fiedosieiev (zast. holov. red.) ta in. Kharkiv : Pravo, issue 6, 15–20 [in Ukrainian].
2. Huk, T. I. (2020). Kontrol za vchynenniam zlochynu u formi kontrolovanoi postavky [Control over the commission of a crime in the form of controlled deliveries]. *Yurydychna nauka*, 2 (104), 251–258 [in Ukrainian].
3. Korniienko, M. V. (2021). Orhanizatsiino-taktychni zasady provedennia kontrolnoi postavky narkotychnykh zasobiv i psykhotroynykh rehovyn [Organizational and tactical rules of control over narcotic drugs and psychotropic drugs]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Pravo"*, 67, 278–283 [in Ukrainian].
4. Kret, H. R. (2021). Kontrol za vchynenniam zlochynu: normatyvne zakriplennia ta praktyka provedennia [Control over the commission of a crime: regulatory consolidation and practice]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia "Iurysprudentsiia"*, 51, 132–136 [in Ukrainian].
5. Lysenko, V. V. (2023). Vykorystannia danykh operatyvno-rozshukovykh zakhodiv u dokazovomu protsesi zbutu narkotychnykh zasobiv, psykhotroynykh rehovyn [The use of these operational and investigative measures in the provocative process of selling narcotic drugs, psychotropic substances]. *Visnyk Luhanskoho navchalno-naukovoho instytutu im. E. O. Didorenka*, 4 (104), 279–294 [in Ukrainian].
6. Tarasenko, O. S. (2024). Osoblyvosti pravovoho rehlementuvannia pidstav provedennia spetsialnoho slidchoho eksperymentu ta imituvannia obstanovky zlochynu do pochatku kryminalnoho provadzhennia [Peculiarities of the legal regulation of the grounds for the implementation of a special slippery experiment and imitation of the circumstances of a crime before the initiation of criminal proceedings]. *Ukrainska polityka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka*, 2 (10), 21–25 [in Ukrainian].
7. Chumak, S. P. (2021). Osoblyvosti provedennia kontrolovanoi postavky narkotychnykh zasobiv. *Nauka ta suspilne zhyttia Ukrainy v epokhu hlobalnykh vyklykiv liudstva u tsyfrovu eru (z nahody 30-richchia proholoshennia nezalezhnosti Ukrainy ta 25-richchia pryiniattia Konstytutsii Ukrainy)* : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.: u 2 t. (m. Odesa, 21 trav. 2021 r.) [Peculiarities of the controlled supply of narcotics. *Science and public life of Ukraine in the era of global challenges of society in the digital era (on the occasion of the 30th anniversary of the declaration of independence of Ukraine and the 25th anniversary of the Constitution of Ukraine)* : Vols. 1–2; Vol. 2: Science and social life of Ukraine: materials of International science and practice conference (Odesa, February 21, 2021)] / za zahalnoi redaktsiieiu S. V. Kivalova. Odesa: Vydavnychiy dim "Helvetyka", 2, 383–386 [in Ukrainian].
8. Fedotov, O. P., & Avdieiev, O. R. (2015). Subiektnyi sklad kontrolovanoi postavky narkotychnykh zasobiv, psykhotroynykh rehovyn, yikh analogiv abo prekursoriv [Subject composition of the controlled supply of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia: "Iurysprudentsiia"*, 15, 1, 77–80 [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy "Pro operatyvno-rozshukovu diialnist" [The Law of Ukraine "On operative investigative activity"]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1992. No. 22. Art. 303. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy "Pro zakhody protydyi nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotroynykh rehovyn i prekursoriv ta zlovzhyvanniu nymy" vid 15.02.1995 [Law of Ukraine "On measures to counter the illegal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors and their abuse" dated February 15,

1995]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1995. No. 10. Art. 62. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Instruktziia pro orhanizatsiiu provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii ta vykorystannia yikh rezultativ u kryminalnomu provadzhenni, zatverdzhena nakazom Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Administratsii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Ministerstva finansiv Ukrainy, Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy, zareiestrovana u Ministerstvi yustytzii Ukrainy vid 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 vid 16.11.2012. (2012) [The instruction on the organization of secret investigative (research) activities and the use of their results in criminal proceedings was approved by order General Prosecutor's Office of Ukraine, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Security Service of Ukraine, State Border Service Administration of Ukraine, Ministry of Finance of Ukraine, State Customs Service of Ukraine, registered in the Ministry of Justice of Ukraine dated 11/16/2012 No. 114/1042/516/1199/936/1687/5 from 16.11.2012]. Tekst vziato z сайту Min'iustu Ukrainy. Retrieved from: <http://www.minjust.gov.ua>; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> [in Ukrainian].

12. Konventsiiia Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii pro borotbu proty nezakonnoho obihu narkotychnykh zasobiv i psykhotropnykh rehovyn. Data pidpysannia Ukrainoiu: 16 bereznia 1989 r. Nabuttia chynnosti dlia Ukrainy: 27 lystopada 1991 r. (Konventsiiu ratyfikovano Postanovoiu VR № 1000-XII (1000-12) vid 25.04.91) (1991) [United Nations Convention on Combating Illicit Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Date of signing in Ukraine: March 16, 1989. Entry into force for Ukraine: November 27, 1991. (The Convention was ratified by the Verkhovna Rada Resolution No. 1000-XII (1000-12) dated 04/25/91)]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text [in Ukrainian].

13. Vyrok Zaliznychnoho raionnoho sudu m. Lvova vid 24 sichnia 2023 roku. (2023) [Verdict of the Railway District Court of Lviv from January 24, 2023]. Kryminalne provadzhennia. Sprava № 460/3289/19. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108546776> [in Ukrainian].

14. Vyrok Krolevetskoho raionnoho sudu Sumskoi oblasti vid 21 veresnia 2022 roku. Kryminalne provadzhennia № 22020200000000060. Sudove provadzhennia: 1-kp/579/142/22. (2022) [Verdict of the Krolevetsky District Court of the Sumy Region dated September 21, 2022. Criminal proceedings No. 22020200000000060. Court proceedings: 1-kp/579/142/22]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106382335> [in Ukrainian].